

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 helyben vagy vidékre postán:
 Egy hóra 40 kr.
 Negyedévre 1 frt — kr.
 Félévre 2 frt — kr.
 Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:
 Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
 takarékpénztári épület), hova a hirdeté-
 sek és az előfizetés-díjak küldendők.
 Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petit-sorért egyszer . . . 6 kr.
 Háromszor és többször 4 kr.
 Nyílttér 4 hasábos petit-sorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyílttérért 30 kr.
 Reklamok soranként 1 frt

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

Gyilkosság Ujpesten.

Budapest, július 26. (A „Hétfői Ertesítő” eredeti távirata.) Berkovics József ujpesti órás vasárnap atyja udvarán összeveszett több emberrel és kiparancsolta őket. Azok ki is mentek, csak egy Mann József nevű maradt ott és nem tágitott. Berkovics erre egy tégladarabbal dühösen neki rontott és úgy ütötte fejbe, hogy menten összeesett. Esméletlenül vitték a kórházba, hol ma reggel meghalt. A gyilkos órást letartóztatták.

Angora kecskék ő felsége számára.

Budapest, július 25. (A „H. É.” ered. táv.) Mint a „Kel. Ért.”-nek Konstantinápolyból jelentik, Ferencz József ő felsége kifejezte azon óhaját, hogy a királyi uradalmak egyikében való meghonosítás végett nyolcz angorakecskét akarna megszerezni. A király ezen kérését teljesítendő, a szultán táviratilag utastította az angorai tartomány főkörmányzóját, hogy a legszebb nyolcz példányt haladéktalanul küldje el Konstantinápolyba az uralkodó részére való továbbítás végett.

Családi idyll.

Budapest, július 26. (A „Hétfői Ertesítő” eredeti távirata.) Özv. Kuzma Györgyné együtt élt Bara András ujpesti hajókovácsal. Bara szombatn megverte az asszonyt, ki egy kocsihoz ment lakni a tél-utczába. Bara az elmúlt éjjel megleste az asszonyt és hasba szúrta. A vérengző hajókovácsot letartóztatták.

Kréta hírek.

Athén, július 26. (A „H. É.” ered. táv.) A krétaiak körében nagy riadalmat okoz a hír, hogy a török kormány két torpedó hajót szereltet fel, hogy a kréta vizekben az önkényteseknek partra szállását és löszernek krétába való csempészését megakadályozzák.

Athén, július 26. (A „H. É.” ered. táv.) A hadügyminiszter utasította a tarissai katonai parancsnokot, hogy a határon további két ezredet helyezzen el. A lapok élénken magyarázgatják ezen rendeletet és kiemelik, hogy az intézkedés szükséges, különösen tekintéssel a török csapatok esetleg betöréseire.

Veszekedő szocialisták.

Budapest, július 25. (A „Hétfői Ertesítő” eredeti távirata.) A szocialisták ma a dob-utczában gyűlést tartottak. Azaz csak akartak gyűlésezni, mert amikor elnököt kellett volna választani, összeveszttek. Oly botrányt provokáltak, hogy a rendőrség kénytelen volt a gyűlést feloszlatni.

Az új görög és római konzul.

Bukarest, jul. 27. (a „H. É.” ered. táv.) Rangabé, az új görög követ kedden ideérkezik és szerdán Sinaiába megy, hogy átadja a királynak megbízó levelét. ugyanazou a napon fogja a román követ Bengescu Athenban átnyújtani hitelesítő okmányait.

Elfogott komornyik.

Póla, július 26. (A „H. É.” ered. táv.) Károly István főherceg komornyikját Grászl — ki utóbbi időben bőven költekezett — elfogták. Gyanusítva van ugyanis, hogy a főherceget meglopta.

HIREK.

A rendőrség szenzációja. Napok óta foglalkoznak láptársaink a nagyváradai rendőrségnél állítólag elkövetett visszaélésekkel és olyan dolgokat hoznak nyilvánosságra, melyek igen alkalmasak a közönséget a legnagyobb mértékben felizgatni. Mi nem akartunk a vizsgálat befejezéseig egy szót sem írni, mert abban a meggyőződésben élünk, hogy különösen olyan előzmények után, melyek a nagyváradai rendőrség beléletében köztudomás szerint évek óta napi renden voltak, nincs kizárva az eset, hogy egyik vagy másik tisztviselő a boszu és hajsza áldozata. Azért írunk mégis néhány sort, mert egyik láptársunk a „Nagyvárad” tegnapi számában vezércikkben és tárczában olyan jelzőkkel illeti a rendőrtisztviselőket, melyeket még a vád beigazolása esetén sem érdemelnének; azért írunk néhány sort, hogy a közönség előtt rámutathassunk azon álláspontra, melyet ismét nem helyeselhetünk: nevezetesen arra, hogy még az egyik tisztviselő felfüggesztését, aki ellen pedig magán panasz be nincs adva, quasi helyesli a Nagyvárad, addig a másikat, aki ellen panaszosok vannak, nem találná helyén valónak. Azokat a kisebbszerű defraudációkat is úgy tünteti fel, mintha azok a rendőrtisztviselőket ériütnék, holott azokat nem rendőrtisztviselők követték el a, rendőrségnél. Legyünk igazságosak és tárgyilagosak!

„Anna-bál” a fürdőben. Akét fürdőigazgatóság úgy látszik versengett egymással abban, hogy minél kellemesebb szórakozást nyújtsanak vendégeiknek. A versenyazonban ezuttal a „Felix-fürdő” előnyére ütött ki, mert a nagyobb és fényesebb közönség itten volt.

Impozáns képet nyújtott tegnap a Felix-fürdő. A közönség nagy része a nyári nap izzó heve elől a fürdőbe vonult, a hol a fiatalság csakhamar tánczra perdült és így a már rég tervezett jótégyonczélu Anna-bál a legfényesebben sikerült, a mit bizonyít az is, hogy a vig kedélyű társaság az utolsó vonattal a késő éjjeli órákban tért haza.

A jó talp alá való zenét Vásárhelyi Béla zenekara szolgálta. A jó ételekért, italokért és a pontos kiszolgálásért dicséretet érdemelnék a b r lők.

Jelen voltak: Asszonyok: Blasko örnagné, German Károlyné, Fráber Kálmánné, Jakobovics Emánuelné (Kelozvár) Elő Jánosné, özv. Glac Antalné, Jelencsik Istvánné, Dobozi Mihályné, Kekus Istvánné (Tenke) özv. Raecsek Ferenczné, Rátkay Józsefné, Recki Lászlóné, Steitner Istvánné, Stern Mártonné, Venberger Jakabné, Weisz Károlyné stb.

Leányok: Bohacsek nővérek, Gonszuri nővérek, Guvrik Mariska, Goszler Irma, Julier Ella, Jelencsik nővérek, Nagy ilona, Raecsek Konstantia, Recki nővérek, Weisz Jolan, Veinberger Irénke, Rátkay Mariska.

A skrupulozus belügyminiszter. A belügyminiszter bizonyára magára vonta a türelmetlen házasság embernek neheztelését azzal a körrendeletével, mely tegnap a megyéhez érkezett. A maliciozus körrendelet felhívja a törvényhatóságok első tisztviselőjét (az alispánt) hogy szigorúan őrizze ellen az anyakönyvvezetőket, vagy helyettesüket, hogy az utolsó kihirdetés, és a menyegző között a törvényes 3. napi időközött pontosan betartsák. A rendeletre több oldalról vett hivatalos följelentés adott okot melyekből az a visszaélés tünt ki, hogy a kérdéses 3 nappal nagyon kényelmesen bántak el.

Szemégtátek a Pecze-patak mentén. Az építkezésekre felügyelő bizottság konstátálta, hogy a Pecze-patak mentén levő házak előtt elterülő szemégtátek megfertőztetik a patak vizét és büzös levegővel töltik el a környéket. A tanács utasította a főkapitányt, hogy vizsgálja meg a dolgot s tegyen véleményes jelentést. A rendőrfőkapitány azon nézetben van, hogy mielőtt is intézkednének, az egész ügy a mérnöki hivatalnak adandó ki, véleményadás végett. Ugyanis az a kérdés, vajjon a szemégtát elhordása nem okoz-e nagyobb s komolyabb következményű zivatarok?

A Körös áldozata. A „gyilkos Körös” megint elvette a maga áldozatát. A hús folyóvízbe kiállhatatlan hőség elől szinte menekülünk közülünk talán az ezrediknek sem jut eszébe; hogy az üdülés végzetes lehet, a mint végzetessé lett Burkó Márton f-kete-győri születésű kőműves legényre nézve. A szomorú véget ért ember, kit családja — talán s felesége gyermekei — gyászolnak, tegnap délután 3 és fél óra tájban fürdött az uszodán alul. Háromszor egymásután ment a vízbe, mikor harmadszorra uszás közben hirtelen elmerült. Valószínűleg görcs állott a szerencsétlennek testébe. A túzoltók nyomban hozzáláttak a hulla kihalászásához, de még mueddig eredménytelenül.

Az Iparos tanonciskola értesítője. A „Nagyváradai szakirányú iparos tanonciskola s iparos segédek továbbképző tanfolyam”-ának értesítője kétségtelenül demonstrálja, hogy a mely iskola olyan kitünő vezetőség alatt áll, mint Ragány János ipartanodai bizottsági elnök és Szűcs Izsó ipariskolai igazgató, annak nemcsak feladatának és hivatásának kell megfelelni, hanem virágoznia is kell. A jól szerkesztett értesítőt Ragány Jánosnak az évzáró ünnepélyen tartott beszéde vezet be. Szűcs Izsó rajztanár az „Oszloprendszerek”-ről értekezik kiváló szakértelemmel, A többi rész:

Adatok az 1895/6-ik tanévről. — Tanterv részletes tanmenetek. — Osztályok megjelölése, a tanulók iparágak szeri beosztása. — Tanórarendek. — Iskolai felügyelet. — Tanestület. — Statisztikai adatok az 1895—96. tanévről. — Jutalmazások. — Kivonat a kiállításra küldött tárgyak leltárjegyzékéből. — Költségvetés. — Az iparos segédek továbbképző tanfolyama. — Figyelmeztetés és értesítés az 1896—97. tanévre.

Nagyváradai berkocsik a király szolgálatában. A folyó év szeptember havában fogják a Vaskaput a király ő felségének s a külföldi hatalmak képviselőinek jelenlétében megnyitni. Ez alkalomra az ország minden részéből nagyszámu kocsikat rendelnek le az Aldunához. A nagyvárad fiakkerek közül a miniszter megkeresésére többen mennek Uj-Orsovára. A kocsitulajdonosok a szolgálatért 160 forint bért huznak minden jármű után.

* **Biharmegyei földmivelők a kiállításon.** B é r e z y Imre központi főszolgabíró vezetése alatt a jövő hó 1-ső napján külön vonattal a központi járás községeiből nem kevesebb, mint 500 földmivelő gazda rándul fel Budapestre az országos kiállítás megzemlése céljából. A felrándulók három napot szántak rá, hogy megnézzék az ország fővárosának nevezetességeit, leginkább pedig a kiállítás tárgyait. A költség, Nagyváradról indulva, fejenként 5 forintban van megállapítva. Biharmegyéből eddig a keresztesi járásból történt ilyen tömeges felrándulás. Mint értesülünk, a jövő hó folyama alatt pedig a belényesi járásból fognak nagyobb számmal egyszerű földmivelők emberek hasonló célból Budapestre utazni. Ez utóbbiak között nagy számmal lesznek a románok. Mindenesetre csak helyeselni tudjuk, hogy az intéző körök az egyszerűbb, szegényebb sorsú népnek is iparkodnak lehetővé tenni az ilyen felrándulást. Jó hatással fog az lenni sok tekintetben a nép gondolkodásmódjára.

* **Vadászati jogok bérbevétele.** Szalárd községe átlag 2000 kat. h ldra terjedő vadászterületet, illetve a reá vonatkozó vadászati jogokat jövő aug. hó elején árverezés útján fogja 6. évi időtartamra haszonélbe adatni; ugyanezkor az országos és heti vásárok vámbeszédési joga is bérbeadatik. Az árverési hirdetményt a szalárdi járás főszolgabírósága tegnap terjesztette be az alispánhoz.

* **Az Országos vásár** Berettyó-Ujfaluiban augusztus hó 5-én és 6-án fog megtartatni. Első nap lesz a juh-vásár, második nap pedig a ló- és szarvas marha-vásár. A még mindig dühöngő sertésvész miatt sertésvásár nem lesz.

* **Az akadémikusok belügyminiszter.** Stern Lipót nagyvárad lakos kiskoru Dezső és Andor nevű fiainak nevét „B a r t h á”-ra akarja magyarosítani. De hát az nem megy olyan könnyen. A belügyminiszter mielőtt a névmagyarosítást engedélyezné, azt akarja tudni: vajon a nevet „h”-val, vagy anélkül fogják-e írni a gyermekek. Mert azt mondja említett miniszter, hogy csak a „h” nélküli Barták lehetnek Stern Dezső és Andorka. Vajon mire jó az ilyen akadémikuskodás?

* **Névmagyarosítás.** Frász Jakab zichfalvai illetőségu nagyvárad lakos vezetéknévét belügyminiszteri engedéllyel „Földes”-re magyarosította.

* **Visszaküldött alapszabályok.** A belügyminiszter az alakuló „Nagyvárad földmivelők olvasó kör”-e alapszabályait — mely közvetlenül küldetett fel hozzá — elküldte a polgármesteri hivatalnak hogy arra vonatkozólag adjon véleményes jelentést.

Színház.

Heti műsor:

Hétfő: „Sötét titok.”
Kedd: „Sötét titok.”
Szerda: „Sötét titok.”
Csütörtök: „Rantzauk.”
Péntek: „Nini.”
Szombat: „Sötét titok.”
Vasárnap: d. u. „Kintornás család.”
este: „Sötét titok.”

Déltáni előadás. Elérkeztünk odáig, hogy a déltáni előadásokat fölébe kell helyeznünk az estélieknek. A színészek legnagyobb részén bizonyos kedves fesztelenség mutatkozik, mely átragad a közönségre, mely atlag rendszeren nagyobb, mint az esti előadásoké. A kis pedig nem fesztelnek azok művészek, mint Szentgyörgyi. A tegnap déltáni előadásra rajta kívül kiténtek még: Turchányi Olga, Kantai Teréz, Rózsahegyi és Szatmáry.

Gőz- és kádfürdő a szinkörben. Kádfürdőbe bemenet: színészeknek ingyen, közönségek semmi pénzért; gőzfürdőbe (mely ma este már valószínűleg nem lesz, mert közönség sem lesz, a mely összeizzadjon) — helyárak, mint rendszeren. A közönség kitűnő szórakoztatására szolgál a „Sötét titok”, mely imponáns görög tűzfényvel van kiváló gityv a Nagy tűzijáték a „Themze”-kádban.

Ugyan kérem, hát lehet-e. enél többet kívánni!?

Viky.

Mese egy királyról.

— Szomorú opera. —

Sírsz jó királyom? A királynak sírni nem szabad!

Viseld sorsodat békével, türelemmel.

Megjósolta ezt neked egykoron vén hegedősöd, de nem hallgattál rá.

Inkább hittél a hízogó szónak, mely lassanlassan, mint a szu rágta, morzsolta trónod oszlopait.

Fővezéred most már az ellenséget is behívta, beengedte birodalmad területre, kalodába záratta tisztességes katonáidat, hogy teljesen lehetetlenné tegyen és fuss, amerre látsz.

Azt mondják ellenségeid, hogy nagyon jó szíved vagy, rendkívül becsületes ember vagy, de nem tudsz kormányozni, ezért kellett elfoglalni az országodat, ezért kellett fegyveres erővel betörni hozzád rendet csinálni.

A te vén hegedősöd ismer téged legjobban. Megillet téged az a trón, van neked ahhoz elég bölcsességed, elég képességed, de megcsalt, föltre

vezetett a valóságos belső titkos tanácsosod, mert amint kezébe adtad teljes hatalmu jogarad, minden gondolatával azon munkált, hogy téged lehetetlenné tegyen.

Te is úgy jártál, mint a többi királyok közül nagyon sokan, hogy a szíved vérével táplált és kebleden melengetett kigyó mart meg.

Dollok neked még egyszer az igazságról; hallgass meg már engem is. Van az ellen a vipera-cs pész ellen orvosság, ne csüggedj el.

Adasd vissza szabadságát, tisztességét meg-hurcolt hazatosáidnak, állj a talpadra és törvényben gyökerező jogaidat emeld fel az igazság fegyverét; meglesd győzni fogsz.

Nem történt a te országodban semmi olyan rettenetes dolog, a mit magad egy kis jóakarattal, egy kis tapintattal és egy szemérmeyi igazsággal el nem intézhettél volna, csak azért került a mosás más konyhába, mert a te vezéred úgy akarta.

Az ellenség a hibát is hünnék, a gyarló-ágot is véteknék látja és az ellenség ítélete, melyet embereid felett kimond, terád is homályt borít.

Mikor pár hónappal ezelőtt a belháboru kitört, azt ígérted a panaszkodóknak, hogy mindenki megkapja a maga igazát, most márt tisztán látsz, trónodra esküszöl, hogy beke lesz minden vonaton.

És azóta mi történt?

A belháboru lecsendesedett és idegen hatalom tört be országodba, mert megkésztél az igazsággal, mert elárultak.

Sírsz jó királyom? A királynak sírni nem szabad!

Ragadd kezébe ismét jog ad és távolítsd el magadtól hülden vezéred, vívd meg a döntő csatát és ha legyőzetnél is, előnyösebb és szebb dolog lesz a túl-rönek engedelmelkedni, mint jogaidról önként lemondani.

Hegedős

Hivatalos

Nagyvárad kereskedelmi ée iparkamara
3085.—1895. sz.

Értesítés.

A temesvári cs. kir. 7 hadtest hadbiztossága f. évi július hó 15-én kelt 3400 sz. a. 1700 méter m. buza, 9065. m. m. rozs vagy kétszeres és 19315 m. m. zab bevásárlására pályázatot hirdet.

Miről az érdekelteket van szerencsénk azzal értesíteni, hogy a feltételek a kamara hivatalában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megszereshetők.

Nagyvárad, 1896. július hó 26-án.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:
Jankó József s. k. elnök. Dr. Sarkady Lajos s. k. titkár.

A „HÉTFŐI ÉRTESSÍTŐ“ TÁRCZÁJA.

Izzó napok.

— A „Hétfői Értesítő“ eredeti tárczája. —

Azt mondják, a napokban olyan forráság gyötörte a nagyvárad közönséget, hogy egy gyönyörű asszonyka — akiről, mert olyan aranyos és gyönyörű, sok pikáns és regényes dolgokat beszélnek — az aszfaltjárán hagyta az egyik kivágott cipellőjét.

S mert nem tudta az oda ragadt szuutilis kis jószágot kimenteni a megolvadt anyagból, bérkocsim hajtattott a lakására.

Ki volt, ki lehetett?

Ezt szeretné tudni mindenki, aki erről a bábának való cipellőről hallott valamit, de mert a rendőrségnek most sokkal komolyabb dolgokkal kell foglalkoznia, nem lehet megkeríteni a csókra való tulajdonost.

Ezt csak azért mondtuk el, hogy kinos vergődésünket kézzel foghatólag bebizonyítsuk azoknak a boldog halandóknak, a kik Isten és a sors jóvoltából a hegyek búbajos panorámájában gyönyörködve szívják az üdítő, pormentes levegőt és korra reggel, alkonyatkor felső kabátot vesznek magukra, hogy meg ne fázzanak
. . . Milyen jó volna most Vaskohn lenni!

A Körös partján épült lakásom ablakán könnyökölve csudálnám az ecsetreméltó változatoságban égben nyuló hegyeket, azok aljában elte-

rülő »Legyezőt«, »Boly« eredetét, azokat az elhagyott és elavult, jobb sorsra érdemes épületeket, melyekben nem is oly régen százan és százan keresték meg a midennapi kenyeret.

E vasbánya mellett talán azért tör lefelé olyan zugva, bugva, a Boly vize, mert haragszik a »holt kézre«, hogy parlagon hagyja veszni az ő erjét is.

A biharmegyei emberek törik magukat hosszú, kinos utakon, szórva a sok drága pénzt, a klimatikus gyógyhelyekre és minő kényelmesen, minő olcsó pénzért juthatnának ide, ahol az orvosok hónapok óta azon töprengenek, miféle jövedelmező vállalatot kellene nekik létesíteni, hogy diplomájuk mellett megélhessenek.

Busulnak is szerfelett a »jóegészség« miatt, de azért még sem estek annyira kétségbe mint a patikáros, aki a Belényesből kirándulni szokott művész vak bandával szerenádot szokott adni a »szalmaözegek«-nek, hihetőleg abból a számtárból, hogy a megzavart édes álom miatt másnap egy pár antipirinn-porra lesz szükségük.

Minden porta egy kis királyság, melynek területen megterem minden, amire egy-egy családnak szüksége van; a luxust meg elhozza a vonat és az »ömüködő fagyalt gép« nélkülözhetővé teszi még a nagy város cukrázdáit is.

Olyan egészséges ott a társadalom, melynek csak két rétege van. Ur és paraszt.

Mindakettő tiszteltben tartja egymást.

Az intelligens gyűlhelye a »Casinó.« Szinte bebu k i k oda az ember, olyan szívesen látják.

I lát még a kuglizó, ahol olyan kedélyesen lehet kiizzadni, míg 50 bábót lever az ember, ami

rendszerint a főurnak, a közkedveltségű plebánosnak szokott leghamarabb sikerülni.

Irigyli is ezt a kristyóri jegyző: az öreg Sarkadi Laci bácsi, a ki szeretné Vaskóht Kristyórra átültetni, de mert nem lehet, hát ő látogat be gyakrabban a kompániához.

Sorba kellene venni ezeket a kedves embereket, akik olyan szép egyetértésben tudnak élni a mai zilált politikai és társadalmi viszonyok között.

A férfias és kedélyes főszolgabíró, a derék jegyző, a jóképű, szívélyes főerdész, az örökifju és még egész ifju orvosdoktorok, az intelligens kereskedőket és akarattal hagyatam utoljára a járásbírókat.

Megokolom miért.

Azért, mert az aljárásbíró v á r a d i ember, hát nem illet volna neki adni az elsőséget, a főjárásbíró meg olyan ember, akiről ha beszélünk, és pedig sok szépet, jót mondhatunk az ő hivatali pontossága mellett társadalmi előnyeiről és igazi magyar vendégszeretetéről, többet kell foglalkoznunk az ő kedves és szeretetreméltó családjával.

A mama igazi magyar asszony, szíves, vig kedélyű uri nő, aki az ő gondos háztartása mellett még arra is ráér, hogy a falubeliek által kultivált szép styluművészeti házi ipart tökéletesítse és esetleg államsegéllyel forgalom képessé tegye.

A népnek így akar segítségére sietni, hogy kevesebb legyen az éhség, kevesebb a megélhetési gond.

A bíró-leányok nemcsak hogy bájosak, szépek, jó gazdasszonyok, de együtt és egyenként művészek.

Kiállításunk hatása.

Az ország székes fővárosában naponként sok idegen országbeliek fordulnak meg, hogy ezredévi kiállításunkat megcsupaszítsák. Kongresszusok, összejövetelek egymást érik. Államférfiak, tudósok, kereskedők, iparosok, egy szóval a társadalom minden osztályának képviselői közül fogad most Budapest falai között

művelt világ minden tájékáról jönnek hozzánk kíváncsiak és nem kíváncsiak is: megnézni azt az országot, azt a népet, melyről annyi sok ellentétes közlemény jelent meg könyvekben, hírlapokban egyiránt.

Igazán csodálatos, hogy rólunk, magyarokról, mióta összeházasodtunk Ausztriával, a legképtelenebb dolgok kerültek forgalomba. Ugy festettek bennünket le mindig a mi kedves szomszédjaink, mintha mi lennénk az ismert világ legbarbárabb, legrakonzátlanabb népe. A legsötétebb Afrika nem volt félelmesebb, hozzáférhetlenebb földrész, mint Magyarország, melynek népéről még azt is elhitették, még e század elején is, hogy — miként a kannibálok — emberhússal él.

A félszázad előtti nagy küzdelem fordította reánk kissé a figyelmet. Miféle nép lehet az, kérdezték mindentel a nyugot Európában, mely a hatalmas, a nagy Ausztriát arra kényszeríti, hogy idegen segítséget keresen? Kezdtük érdekelni a világot.

És midőn a szabadságharc leveretése után a csodákat művelt hadsereg fiai szétszóródtak a nagy világ majdnem minden részébe; midőn Kossuth Angliában, később az Egyesült Államokban ismertette a magyar ügyet, a nemzet multját s harczainak jogos voltát: akadtak itt-ott pártfogóink, jó barátaink. Fiaink küzdöttek a szabadságharc leveretése után mindenütt ott, hol a népek szabadságáért folyt a küzdelem. Olaszországban, Spanyolországban, vagy akár az új világrévben: a magyar mindig az alá a zászló alá sorakozott, mely alatt a jelszó ez volt: szabadság, egyenlőség, testvériség!

Igy aztán lassan-lassan mindinkább megismertek bennünket. A jó akaráók szomszédnak kezdték nem bűnni. Az 1867-iki kiegyezés után meg éppen közelebb jutot-

tunk a művelt nyugot népéhez. Mig ezelőtt mindig csak Ausztriáról tudott a világ, 1867 óta már Ausztria-Magyarországról hall beszélni, írni. Bejutottunk a jó társaságba, hol értékesíthetjük anyagi és szellemi tehetségeinket. A német sógornak, — vagy ha tetszik — házastársunknak elvégre megjött az esze, és nem gyaláz többé meg a világ előtt, mint régebben tette, amikor még azon reményben rugatta magát, hogy faji sajtáságunkból, nemzetiségünkéből majd csak kivetkőzött.

Itt-ott ugyan még hallunk egy kis magyar szidásról, magyar falásról. Innen-onnan még megköpködnek bennünket, de az nem árthat többé, mert sokkal több jó barátunk van, mint ellenségünk a művelt külföldön.

És azt hiszük, hogy a most felhangzó magyar ellenes nyilatkozatok hova tovább elfognak enyészni minden eredmény nélkül. Utolsó erőlködések azok, melyeket a magyar gyalázók tesznek. A művelt nemzetek komolyabban gondolkodó része mellettünk van, mert végre valahára megismert.

Az ezredévi kiállítás e tekintetben óriási sikert mutat föl. Akik ott idegenek megfordultak eddig, és meg fognak fordulni ezután: azok hirdetni fogják, hogy Magyarország azon az uton van, melyen csak haladni lehet.

Azért hát ne infesztáljon bennünket nagyon, ha még hallunk hangokat, melyek a művelt nemzetek rokonszenvét elakarnák tőlünk fordítani. Haszontalan erőlködések azok. Meg vagyunk győződve róla, hogy az alatt a pár hónap alatt, a mióta kiállításunk tart s idegen nemzetek művelt tagjai jönnek hozzánk látogatóba: sokkal több jó barátot szereztünk magunknak, mint ezelőtt két évtized alatt.

Hanem azért kár lenne elhanyagolni a külföldi sajtót a mi kormányunknak. A jó barátokat nemcsak megszerezni, de megtartani is kell!

Három nagy hatalom.

Nagyvárad, július 25.

Ez a milleniumi esztendő valóban annyira telítve van nyílt, vagy leleplezett botránnyal, hogy felő: kijut belőle a jövőre is.

No még csak e kellett!

Én oda küldtem az én kis fekete rigómat pirosodni, és ez az elvetemedett riporter, aki direkt a nyári multságok kedvéért van díjmentesen szerződötve, azt sürgönyzi, hogy ott mindenki megtalálja a párját.

A forró láz gyöngyöket ver ki homlokomon, azt a tizenhatéves kis és egyetlen leányomat meg, eltalálja tőlem rabolni valami nyári multságokban utazó, reménybeli nagyság.

Az izzó, forró napok hevében ilyen tudósítást kapni, valóságos katasztrófa.

— Bíró ur, aljárás bíró ur, kinek gondozására bízom az én gyermekemet, Önt, egyedül önt teszem felelőssé, ha annak a gyermeknek a legkisebb bántódása történik és figyelmeztetem, hogy —

Ezeket akartam írni, sürgönyözni, de hát már nem lehetett, mert úgy is csak hétfőn kaptam volna meg.

Izzó, forró napok járnak mostanában!

—ő.

Nagy emberek a vérpadon.

— A „Hétfői Értesítő” eredeti tárczája. —

Meghalni!

Van valami borzadályos e szóban s ha igazak akarunk lenni, — egész becsülettel be kell vallanunk, hogy valami titkos, misztikus hideg fát át rajtunk, mikor a »végóra« jut eszünkbe.

Mindenesetre nem minden ember tekint oly hidegen a halál kopár szemébe, mint Favvas marquis, kit 1789-ben bevádoltak, hogy összeesküdött

— A rendőrség botránnyosan viselkedett — utasítási igazság; ez a rendőrség hivatalos funkciója, hiába.

A botránny mindig a legjobb anyaga földolgozásra, s ebben igaza van a rendőrségnek, a hírlapoknak bizonyos reverenciával kellene viseltetniök velük szemben, hiszen ők adják écsinálják azt a kitűnő anyagot.

Nemrég egy tizezer főnyi néptömeget kaszaboltak és tapostak össze a rendőrök. Történt-e legkisebb (látható) orvoslás? — Dehogy! A rendőrség annyira igazában és jogában érezte magát, hogy még ő panaszkodott.

És a rendőrségnek igaza van! Hiszen, az auctoritásnak legintenzívebb biztosítéka a brutálitás. Te-kintély nélkül a rendőrség nem lehet rendőrség, egy szanguinikus, lelkesült tömeggel szemben pedig az angol phlegma legalább is neveléses. Adottot adutozni kell, és mit tehet arról a rendőrség, ha maga a plebs adta kezébe az erősebb aduttot, a fegyvert? Mit tehet arról a közrendőrség, hogy éppen abból a fanatikus tömegeből van összetoborozva, mely a maga vak-ságában, a maga sötétségében nem tudja megkülönböztetni az elenséget a jó baráttól. Ha ütni kell, hát ő ut; az lássa aztán a kit talál.

Mem mondhatnám hogy ez középkori állapot, mert ma a csatlós az urra ellen fordul, s az uré a halgass!

Előbb a tömeget kell nevelni, aztán a rendőrséget.

Nem gondolta meg a társadalom, hogy ha a közrend érdekében ad fegyvert a rendőrség kezébe, az épen ezen a téren fordulhat önmaga ellen, az erőszak kétélű fegyver mindig magában hordja a megtorlást az ellen a ki alkalmazta.

Midőn az amerikai francia gyarmatosok, indiánokat alkalmaztak a hadseregben, ezek a harc legnagyobb hevében a saját feleik ellen fordultak. Ime ami millenáris rendőrségünk.

Az egyesült államokban a rendőrök nem viselnek oldal fegyvert, de szükség esetén minden polgár köteles segítséget nyújtani. Ez azonban jegyezzük meg jól, angol intézmény, melynek condicio sine qua non-ja az angol jellem, mely előtt a törvénynek éppen olyan felségjogai vannak, mint az istennek, s a melynek a vallásosság éppen olyan átrökölt faji sajtásága, mint a törvénytisztelt.

Tehát a fegyvert, az uralkodó állapotokhoz képest a rendnek ezt a legfőbb garanciáját, a rendőrség kezéből akkor vehetnők ki, ha előbb eltanultak az angoloktól a törvény föltétlen, és nem kényszerű tiszteletét.

A kötelesség nálunk mindig csak szükséges rossz

Egyik ebben, másik abban.

A legnagyobbik a zongorában vitte olyan művészi tökélyre, hogy a műértő idegen ha meghallja, szeretné elcsalni onnan a hegyek közül, ahol — ne tessenek megharagudni — ez a művészet is olyan elrejtett kincs, mit az a sok, sok millió, melyek a bűbájos hegyek méhében nem ismerve, vagy elhagyva ott hevernek.

Ezért hagytam a bíróságot utoljára, — itél-jenek felettem, ha helytelenül cselekedtem.

De ha már a szép leányokról beszéltem, illik és kötelesség, hogy a többiekéről is megemlékezem és így, ebben a sorrendben a bírók lettek az elsőik.

Szó ami szó, annyi szép asszonyt, annyi szép leányt, mint Vaskóhn és vidékén — az arányt ne tessék figyelmen kívül hagyni — még sehol sem láttam és csak így lehetett vasárnap ezen a kedves helyen egy napon két multságot is rendezni.

Mert ahol szép leányok, szép asszonyok vannak, oda szívesen sereglenek a fiatal emberek.

Nehogy azt higgye valaki, hogy a két multságból nem lett egy, a történelmi hűség kedvéért ide jegyzem, hogy a kirándulók este visszatértek és mindnyájan részt vettek az Anna-bálon.

Kik voltak ott, nem tudom, mert saját külön tudósítóm nem sürgönyözött csak ennyit:

„Jól mulatok, a főúr haragszik, hogy a vegyes párokra nem szabad egyházi áldást adni, mert sohasem volt ezen a vidéken annyi lakadalom, mint a bál után lesz.

Párbaj nem volt, nem lesz, mert itt mindenki megtalálhatja a maga párját. Csuhaj!”

Lafayette, Necker és Baylli ellen, hogy XVI. Lajos ki akarja szabadítani börtönéből s meg akarja bérenc sereggel dönteni a forradalmat.

A marpuist halálra ítélték s 1790. február 19-én akasztófára huzták. (Notabene: még akkor a guillotine nem volt »en vogue«, mert csak 1790-ben, szeptember 1-én adta be tervét monsieur Guillotin az »Assemblée constituante«-nak, így deklamálva: »Géppemmel az emberek fejét egy perc alatt lenyese-m, — még pedig úgy, hogy meg sem érzik.«

Mikor a törvényszéki irnok a halálítéletet kézbesítette a marquisnak, ez sorról-sorra átfutotta s végül csak ennyit mondott az igazság ámuló emberének: »Uram, ön három orthografiai hibát csinált.«

Egy óra mulva bitón lógott.

Alább még bámulatosabb jellemerőkkel fogunk megismerkedni. A francia forradalom hemzseg a leg hatalmasabb példákotól. Az emberek vetekednek a halál megvetésében aristokraták és demokraták. Nők és ezüst fűrtű agok. A tragikum szatirává lesz — s ez a legmeggrázóbb.

Mikor Robespierret hívei körében 1794. július 27-én elfogtak, egy pisztolylövessel halálosan megsebezte magát, így kiáltva: »Csak holttesteme guillotinirozzák le.«

Ugyanekker egy gendarne is megsebezte pisztolyával; a diktator iszonyu véresen a földre rogyott. Egy sansculotte oda ment a haldoklóhoz és ezt ordította a fülébe: »Il existe un être suprême!« Bekötött fejjel vitték a guillotinehoz; alig mozdult a bárd alatt, úgy várta be a halálos csapást.

Lebas ugyanakkor szintén fejbeltte magát.

lesz mindaddig, míg a becsület fogalma nem a jog-
érzett alapján fog fölépülni; a kötelességérzet kiege-
szítően és betetőzően aztán ezt az erkölcsi szentháromságot.

A fegyvert tehát nem lehet a rendőrség kezéből
kivenni, mert ezzel egyformán védtelenné tennék ma-
gunkat is és a rendőrséget is, de el lehet érni cél-
szerű eszközökkel, hogy ez a fegyver ne a rendőrséget
védelmezze, *velünk szemben* a mely visszaél a kezébe
adott hatalommal, hanem minket a jogrend ellensége-
ivel szemben. El lehet érni, hogy a hatalom ne váljék
erőszakká; a brutalitás erélyévé.

De ez már nem a mi dolgunk. A mi intenczióink
nem terjedhet túl a propositión és a tényeken.

Még csak a legújabb rendőri botrányra nézve
van pár szavunk. Konstatáljuk először is, hogy na-
gyon szép dolog volt, mikor a közvélemény, melynek
nevében annyiszor tiltakozott a sajtó a rendőrség tul-
buzgósága ellen, most viszont amaz foglalt állást és
tiltakozott a sajtó férfiai mellett.

Igaz hogy a közvélemény tiltakozása épp oly
keveset segített a hírlapírókon, mint a hírlapoké an-
nak idejében a megbántott közönség ügyén. De mi
hírlapírók merithetünk ebből az esetből bátorítást arra
az esetre, ha szembe kell szállanunk a bűró bárme-
lyik közegével, s megerősödünk abban, hogy a közvé-
lemény és a sajtó között meg van a kölcsönös, hogy
ne mondjuk testvéri viszony, a mely jóval több, mint
véd- és dacz szövetség.

A rendőrkapitányság szigorú vizsgálatot indított
a conflictus ügyében. A vizsgálatnak, és az egész ügy-
nek előre látható megoldása az lesz, hogy a rendőrség
nem fogja többé olyan nagyon összeszidni a
hírlapírókat és a rendőri igazolványait is
valószínűleg tiszteletben fogja tartani.

Megelégedhetik-e ezzel a sajtó, az —

Ujságíró.

A közpálya.

Nagyvárad, július 25.

Nincs olyan foglalkozás, amely bizonyos idő-
höz ne lenne kötve, csak egyedül az orvosok és
rendőrtisztviselők azok, akik hivatásuknak ugyszól-
ván rabszolgái.

Az orvos, a rendőr tevékenységének minden
mozzanatában a közérdek nagy fontosságu képvi-
selője lévén, természetes, hogy lépten-nyomon be-
leütközik a magán érdekekbe és még természete-
sebb, hogy a megsértett »én« ezt nem haagyhatja
annyiba és minden áron meg akarja bosszulni a me-

részséget, amit a törvény letéteményesei vele
szemközt tanusítottak.

Igy látnak aztán a sajtóban napvilágot azok a
bizonyos sualmazott „közönség köréből“ érkezett
támadások, így állítják a nyilvánosság ítélőszéke
elő, ha huszonnégy órára is a közpályán uralkodó
egyéneket.

Míg más hivatalnok, tisztviselő, vagy foglalko-
zásbeli ember hivatalos, vagy munkaideje után
szabadon rendelkezik egyéniségével és nyugodtan
hajthatja álmra fejét a csendes éjszakában, addig
az orvos, vagy rendőrtisztviselő talpon van, még
családi köréből is kiragadja lépten-nyomon egy-egy
eseményt.

És ha az orvos, vagy rendőrök, — akik tu-
lajdonképen szintén csak emberek — eltalálnak
egy kicsit késni, vagy nem sikerül nekik a közbe-
lépéssel sikert aratni, ismét előáll a nyilvános
kritika és ezt a vereséget már huszonnégy óra
után sem hajlandó a sajtó enyhíteni a figyelembe
vehető indokok alapján.

Általános felfogás, hogy a ki közpályán műkö-
dik, az soha se késsen, soha se hibázzék, sohasé
legyen sikertelen a buzgalma, szóval emberfeletti
tökéletes legyen.

És amíg lépten-nyomon kritizálják a fáradsá-
got nem ismerő orvost, az éjjel-nappal küzködő
rendőrtisztviselőt, addig nagyon természetesnek,
kötelességszerűnek találják, ha valami üdvös dol-
got, valami hasznos újítást produkáltak a közérdek
javára.

Hiszen azért fizetik . . . Fizetik, de hogy arról
nem is érdemes szólni. Nem is szólnak, hanem
folytatjuk, ahol elhagytuk.

Arról hallgat a krónika, hogy az orvosok és
rendőrtisztviselők sorba járnak az italmérsi és
egyéb üzleteket, melyekben élvezeti cikkeket árul-
nak a kereskedők vagy iparosok. A legszigorubb
vizsgálatokat tartják az üzletekkel kapcsolatos mű-
helyekben, a piacutereken és a nagy közönség
ennek a nagy fáradságot igényelő buzgalomnak kö-
szönheti, hogy a sok szemét és piszok, sokszor
ragályas alakban is, nem kerül az asztalára.

Arról hallgat a krónika, hogy a közérdeklőség
megóvása érdekében mennyit fáradsanak ezek a fér-
fiak, akiknek lelkiismeretes működése nélkül, a
családi szentély oltárát fertőztetné be a tapasztal-
atlanság, mely ifju hévvel szokott belemerülni az
élvezetek örvényébe.

Arról hallgat a krónika, hogy az éjjeli nyu-
galom, a közbiztonság ezeknek a férfiaknak álmat-

lan éjszakáiba kerülnek és nekik köszönhetjük,
hogy még a legsötétebb és elhagyatottabb utcákon
is bátran mehetünk dolgunkra, nem érezzük ma-
gunkat az erdő közepén.

Arról hallgat a krónika, hogy az álmából fel-
vert orvos, vagy rendőr minő magasztos hivatást
teljesít, midőn embertársának védelmére siet.

Hiszen azért fizetik . . . A rendőrtisztviselő,
az orvos meg van fizetve . . .

A rendőrtisztviselőkről nem beszélünk tovább,
azok már megszokták a hánya-vetésig gorombasá-
gait, de az orvosok, még a magánorvosok is, mind
angyali türelemmel végzik nemes hivatásukat azok-
kal a tiszteletlen magaviseletekkel szemben.

Az a munkás, aki hetenkint 6—7 krajczárt
fizet a betegsegélyző pénztárba, elvárná, hogy az
orvosa kezét csókoljon neki; a tehetős polgár ugy-
bának a tudomány emberével, mint akit fizet . . .
Még azok a prostituált házak is szembe mernek
szállani az orvosokkal azon a czimen, hogy ők is
fizetnek . . .

Régi, maradi világ milyen más volt a te ar-
czulatod. Hajdan a fizetés mellett még tisztelték
is a tudomány férfait és a közérdek őreit.

És vajjon miért?

Kimondjuk véleményünket!

Azért, mert a tudomány emberei és a hivatal-
társak tisztelték és becsülték egymást, nem úgy mint
most, mikor egyik a másiknak ellensége, irigye és
valóságos spiczi-módra keresi, kutatja, hogy hola
gyengéje, hol lehet rajta olyan sebet ejteni, mely-
ben elpusztuljon.

Pedig hát a régi közmondás is azt tartja:
ma nekem, holnap neked! —i.

A visszahatás.

Nagyvárad, július 27.

Az a különös helyzet, melybe Nagyvárad
pénzügye sodortott néhány év alatt, kezd a nagy
közönségben visszahatást szülni.

A helybeli lapok színházimádói odáig jutottak,
hogy a városi tanács rossz gazdálkodását szidják.
amely okozta, hogy az 1,800,000 forint értékű
regale kötvény eladatott a legnagyobb részben, és
nem veszik észre, hogy a törvényhatóság volt az,
mely az eladást esetről-esetre elrendelte; elrendelte
pedig a lovassági laktanya, a két vashid, a reál-
iskola, a vízvezeték építése és berendezése, a tü-
zészeti felszerelések idejében legutóbb egyik hely-
beli lap még a Pesti kereskedelmi Bankkal kötött
szerződés tartalmát is bírálattárgyává teszi, és azt
állítja, hogy felületesen bíráltatott el annak súlyos
feltételeket tartalmazó része.

„Ne vous étonnez pas, objets charmants et doux
Si quelqu'un de tristesse obscurcit mon visage;
Lorsqu'un rayon servant dessinait cet image
On dressait l'échafaud, et je pensais a vous.“

(Ne csodálkozzatok rajta, kedveseim, ha ar-
czom vonásait egy-egy bánatos vonás homályosítja
el; mert hisz az alatt, míg egy készséges rajzón
arczomat körvonaloza, a vérpádot építik számomra
és én ti reátok gondoltam.)

Egy fogoly zenész, kinek eszébe jutott, hogy
egy barátjának valami kis ariettet ígért, hirtelen
leült és megírta rögtön a zenét, — egy óra alatt,
mielőtt a bakóságédek elzippelték volna — ezt
írta alá: »Folytatás az ariette után; sajnálom,
hogy jobbal nem szolgálhattam neked, de egy óra
mulva — megszüntem élni.«

Egy strassburgi, kit a guillotinehez vezettek
tréllágtatott egy marquisval, ki mellette ült a nyi-
korgó talyigán, mikor eldől a koczka, hogy ő
megy előbb a guillotin alá, nevetve bucsut intett
a marquisnak s így kiáltott:

Adieu! viszontlátásig — ott alant! s ezzel a
kosárra mutatott, mely tele volt véres fejekkel.

Hogy azután a nép is mindjobban elvadult e
rettenetes mézszárlás láttára, az nagyon természetes.
Mikor a bakó Malesherbes és családja kivégeztetése
után a seprüt, melylyel a vérpadról a vért leső-
pörte, a nézők közé fecskendezte, a nép vad öröm-
ujongásban tört ki. S mikor Lamballe hercegnőt
halálra vezették, egy közel álló térfi így szóló tár-
sához: »Nézd mily gyönyörű nyak — ebbe csak
ugy belevághat, mint a vajba.«

De sohasem kacagtak többet, mikor a hóhér-
inasok egy öreg elgyöngült parlamenti tanácsost,

Utolsó szavai ezek voltak: »Robespierre-hez méltó-
lag halok meg!«

Marat Charlotte Corday keze alatt vérzett el,
ki azzal az ürüggyel jutott hozzá, hogy egy kér-
vényt nyujt át neki. Charlotte szívébe döfte kését
és nyugodtan fogatta el magát. — Derülten, szinte
mosolyogva lépett a vérpadra — feje lehullott s
a bakó hajánál fogva megragadta azt a méltatlan-
ságot követte el, hogy miután a népek felmutatta
— egy párszor arczultította.

Micsoda érzése lehetett e szemérmes, isteni
arcznak e brutális pimasz kézcspásai alatt?!

Camille Desmoulinus kevéssel halála előtt egy
megható levelet írt nejeének, mely így végződött:
»Az élet partjai letűnnek előtem — még látlak,
Licile; elcsigázott karjaim szivemre várnak — ösz-
szekötött kezeim ölelve tartanak s leütött fejem
rajtad nyugszik — meg kell halnom!«

Cousson, egy rettenetes szörnyeteg, Robespi-
errel egy nap bukott meg s szintén pisztollyal
akarta szétzuzni fejét, mi azonban nem sikerült
szegénynek.

Pupja miatt nem férhetett a guillotin deszkái
közé! egy közelálló tehát hajánál fogva tartotta.
A bárd lezuhant de a fejet nem vágta le tökéle-
tesen a törzstől, hanem csak felső részét, a mi
azonban egy csöpp szánalomra sem adott okot a
tömegnek.

XVI. Lajos feje 1793. január 21-ikén, reggel
8 óra tájban gördült le. Egy hétfői napon történt.
— A vértől szennyezett lépcsőkön szilárdul haladt
fel, csak mikor a guillotin fényes vasát meglátta,
rezzent össze egy kicsit, de mindjárt erőt vett
mágán. Mikor fölépített a vérpadra, körülnézett s

szólni akart, de Santerre parancsára megperdültek
a dobok. Mégis mondott egy rövid, érzékeny bu-
csut, a mit csak a körülálló hallottak; azután a
guillotinhoz lépett. »Istenem! ártatlan véretem ne
számold be népemnek — áldd meg a népet!« Ezek
voltak utolsó szavai. A bárd lehullt . . . és XVI.
Lajos megszünt élni.

Mikor Cazotte hírül vette halálítéletét, tollat
kért és a következőket írta:

»Kedves nőm és gyermekeim! Ne sirassatok
meg, de ne is felejtsetek el. Mindenekelőtt — ne
vétkeszetek Isten ellen!« Non chalance-al hágtott a
vérpadra, levágta galambösz haját s a gyóntatójának
adta, azzal a kérelemmel, hogy leányának kéz-
besítse.

Utolsó percében ezeket mondotta: »Ugy halok
meg, a mint éltem: istenemhez és királyomhoz
híven!«

A lyoni érsék — kit 1782-ben ítéltek halálra
— vérpadra hágva ezt mondta remegő társának:
»Én istensm, ugyan mi borzasztó van ebben a guil-
lotineban? — Mi ez a guillotine! Egy pattanás a
nyakom. Egyéb semmi.«

Buffon fiát sem szeretetreméltó volta, sem
apja nagy neve nem menthették meg a guillotinétól.
»Hivatkozhatnám ugyan atyám dicső emlékére,
így kiáltott mikor a vérpadra vezették: »Francia-
ország büszke lehet műveire, — hanem én ehez
nagyon is büszke vagyok.«

Rouchert, a költőt egy fogoly társa lerajzolta,
mikor már elérkezett a kivetés ideje. E képet a
költő nejeének és gyermekeinek szánta s hirtelen-
ben állva, e négy sort írta alá:

No hogyha ez állana, a törvényhatósági bizottság egyes tagja, az akkor jelen voltak és jelen nem voltak, megérdemelnék, hogy a közgyűlésből kibontassanak.

De nem úgy van!

A szerződés fel volt olvasva a közgyűlésen, minden pontja megvitatva lett, a Pesti Kereskedelmi Bank csakis ilyen alakú és tartalmu kötelezvényre ad kölcsönt és minden kölcsönrel foglalkozó üzlet, pénzügyi, bank és takarékpénztár ilyen feltételek mellett ad kölcsönt és másféle kikötés nem létezik.

Ezért tehát szükségtelen foglalkozni a kötelezvény tartalmával, hanem foglalkozni kell a tárggyal.

Tény, hogy a Pesti hazai első Takarékpénztár által a Pesti Kereskedelmi Bankkal egyidőben ajánlott kölcsön jobb és előnyösebb volt a tényleg felvett kölcsönnél, hanem oly gyönyörű volt a Pesti Kereskedelmi Bank támogatóinak előadása, hogy a közgyűlés a városi tanács javaslata ellenében azt fogadta el.

Tehát vesszen magára az, aki előidézte ezt a helyzetet.

A visszahatás tehát abban nyilvánul, hogy azok, kik egykor hatalmas garral tolták előre a haladás rohamosan futó szekerét, ma míg egyrészt visszavonulnak és hátmögül tekintgetnek a kibontakozást megkísérítő erőkre, addig másrészt felte tele torokkal kiabálják, hogy: — Nem mi vagyunk a hibások! hanem azok ni! — és rámutatnak a tanácsra.

Aki akarja, higye el, hogy úgy is van.

Azok közül, kik nem régiben még annyira forrón buzgó pártolói voltak annak, az állandó színháznak, melyet a legnagyobb áldozatok árán akartak felépíteni, egyik erős tag azt a vicczet költötte, hogy ő és társai tényleg összeállottak, részvénytársasággá alakultak arra a célra, hogy az állandó színház heves támogatóit naponként Budapestre küldjék színházlátogatásra s ezért a városi tanács nem kérnek egyebet, csak annak az összegnek egy tizedrészét, melylyel, ha a mai kölcsönzavar be nem következik, a községi pótdó felemelve lett volna.

A visszahatás külföldben még más irányban is nyilvánul.

A nagy közönség egyik, a színházzal foglalkozó része komolyan kutatja, hogy miért irigylik azt más városok, amelyeknek állandó színházuk van, tőlünk, hogy nekünk ez nincsen.

Legközelebb Szatmárt kérdezték meg és ennek válasza az volt, hogy a 160,000 frtért felépült színház segélyezésére a fűtés és világításra kívül évenként 8000 frtot fizetnek a városi pénztárból, amit sokálnak. Nagyvárad lakosai pedig sokat beszélnek ugyan a színházért, ami olcsóbb.

Seregélyi.

ki többé nem tudott járni, a vállukra vetették, mint egy zsákot s úgy cipelték a taligáról a verpadra.

Beaumarchaist is becsukták s a „Figaró” genialis írója már el is készült a halálra, mert jól tudta, hogy a főügyész (Manuels), kit egyszer hatalmasan kipellengérezett, halálos gyűlölettel van eltelve iránta! De ki írja le bámulatát, mikor egy nap a börtönajtó föl pattan, Manuels begravitál és a megrémült poetát a következő szavakkal illeti: Te megbántottál engem, hanem én visszaadom szabadságodat. Ime itt van: kövess és hagyd el a börtönt! Egy öreg bajnok, Legeovier saját magát mentette meg a következő módon. A bírósághoz vezettetve, így szólt: „Citoyens! Azzal vádolnak, hogy konspiráltam az állam ellen. Ez nem igaz. Én nem konspiráltam senki ellen — kivéve a szép leányokat és a boros palackot. Ez mindig a haza előnyére történt: az elsővel regrutákat szereztem, a másodikkal bátorságot és erőt magamnak — itt vannak a tanúk!” Azzal fölszakította az ingét s láttatta mellét, mely tele volt sebekkel. Mindenki kaczagott és Legeovier meg volt mentve.

Bevégezzük vázlatunkat a francia forradalmi korszakból. Nagy idők nagy embereket szülnék — s azok kétségkívül nagy idők voltak, bármennyi kinövésnek, elhibázottnak, bizarrnak és iszonyatosnak adtak is életet. Nem lehet jobban jellemezni mint Schiller e szavaival: Eine Zeit, wo selbst die Wirklichkeit zur Dichtung wird, wo wir den Kampfgewaltiger Nautren um ein bedeutendes Ziel vor Augen sehen.

STERN LAJOS Nagyvárad

Bémer-ér, Poynár-féle ház.

Legnagyobb raktár

férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kezeltőkben dus választék. A legújabb „Kneipp-saruk”-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tartók, inggombok mélyen leszállított áron beszerezhetők.

Óriási választék elegáns nyakendőkben.

Társadalmunk betegsége.

Nagyvárad, jul. 25.

A mint Macaulay jellemzi az angol társadalmat Byron életrajzában, szakasztott olyan a miénk. Csak tünetei mások. Néha-néha nagy ritkán kitör belőlünk az igazi hazafiság, az igazi demokrácia lelkesedése, aztán újból évek hosszú során át ennek a felfogásnak legellentétebb nyilvánulásait tapasztalhatjuk.

Nem szükséges példákat keresve azokat felsorolnunk, az utóbbi napok története szolgál ezekkel bőségesen. Pedig kis nemzetnél — s ilyen vagyunk mi is — a tagozatok összességének teljes együttműködésére van szükség, nagy dolgok létrehozására, s azért nemcsak társadalmi, hanem egyuttal hazafiui kötelesség is parancsolja minden komolyan gondolkodni tudó magyar embernek a közreműködést arra, hogy a válaszfalak leromboltassanak, széthordassanak.

Igy is van ez nagy szerencsétlenségek idején. A kiket nem egyesít a siker, egyesít a szerencsétlenség. Soha egységesebb, állandóbb nem volt a magyar társadalom, mint a nagy szerencsétlenségek napjaiban. A forradalom után a bubánat összereltele az egész nemzetet s bizonyára együtt érez ma is minden magyar ember szíve, ha egy-egy nagy fájdalom cikázik át e hazán. De rendes, normális időkben oda az egyetértés. Mesterséges módon nem zárja el a világon sehol a társadalom egyik rétegét sem egymástól magát mint nálunk.

Egymás mellett, egymáshoz közel élnek a rétegek, de mégis távolabb egymástól, semmint valaha remélhetnék az egymásra utaltság érzetét kifejlődve látni egymásban. Mai társadalmi viszonyaink kifejlődésében két nagy eseménynek lehet döntő jelentőséget tulajdonítani. Az egyik az 1848-iki nagy politikai és gazdasági reform, mely a röghöz nyüggözött jobbjátságot bilincseiből feloldva, kimondta az egyenlő jogok mellett az egyenlő teherviselés elvét; a másik a receptió,

Mindkét ténytet egy és ugyanaz a világnézet szülte, mindkettőt a korszellem kényszerítő hatalma érlelte meg. Természetes előhaladásból következett egyik a másikkal azzal az együttes czéllal, hogy Magyarországon a demokratikus állam s a demokratikus társadalom teljes valóssággá váljék. A demokratikus állam, a meny nyiben az alkotmányos szervezetünkben nyilvánul, tényleg megvan, hanem a demokratikus társadalom az emberi érték nagyobb elismerése a külső és véletlen előnyök felett, ez a szép ideál, melynek természetszerűleg kellett volna létesülnie az előbbivel, hol késik az éji homályban? Az 1848-iki reformok megváltoztatták ugyan az akkor uralkodók politikai helyzetét, de csak nagyon kis részben hozták a társadalomba új elemeket. Annál nagyobb volt a zsidó-emancipáció és a receptió hatása.

Az ó és az új testamentum felcserélték egymást. Az előbbi hivei új elem gyanánt kezdenek szerepelni. Ha közbeszédben „új emberekről” van szó, tudjuk mindannyian, kik azok, s tisztában vagyunk vele, kikre történik célzás.

De hát az „új elem” az előítéletek sötétségé-

vel és zürzavarával szemben minden miveltésége s értelmessége mellett sokak által a magyar nemzeteten kívül álló résznek tekintetik s nem egy helyet „kinézés” a sorsa. Gyanúsítják magyar érzületét, kétségbe vonják hazafiságát s mindezt vajjon miért? mely okokból?

Nyílt titkok ezek, melyeket mindenki tud, azonban csak egymásnak valljuk be.

Kétségkívül korunk egyik legnagyobb betegsége az exclusiv felekezetiességek az az irányzata, a mely mesterségesen akasztja meg a magyar társadalom egybeforradásának processzusát s mely erőnek erejével akadályokat vet a társadalmi rétegek tömörülése elen.

Egy Széchenyi, Kossuth, Deák erejére van szükség, hogy ismét keresztül töressék az üres bálvány s a magyar társadalom ismét együvé forrjon s ez egybeforradás által fejtse ki azt a meleget, azt az erőt, a mely politikai irányban is imponálni képes.

Téthy József.

A kis ipar.

Nagyvárad, július 27.

A nagy folyó elnyeli a kisebbet, a nagy folyó véget ér a tengerben. A magas, izmos fák alatt nem tud erőre vergődni a kis bokor, elpusztul idő előtt. Egy szóval úgy van a világon mindennel, hogy a hatalmasabb elnyomja a gyengébbet.

Régi, folyton megújuló panasz a kis iparosok körében, hogy pusztulnak, hogy munkájuk után nem képesek többé magukat, annyival kevésbbé családot tartani fenn, mint ezt a sokat emlegetett régi jó időben tehették.

Van-e igazsága a kis iparosnak, midőn panaszkodik? E kérdésre minden habozás nélkül megadhatjuk a feleletet: igen is van.

A kis iparosok anyagi érdekeivel vajmi keveset törődnek azok, akiknek feladata volna törődni. Az, hogy iskolák állítottak és állittatnak fel, hogy a jövő iparosai kiképeztessenek, szükséges valami, de még nem elegendő arra, hogy kézműiparunk biztos megélhetést nyújtson azoknak, kik abból akarják magukat fenntartani, kik arra óhajtanak családot alapítani.

Az az áramlat, mely a gyári ipar fejlesztését tüzte ki célul, akarva, nem akarva — valljuk meg — károsodására van a kis iparosnak. Míg a nagy ipar a mindenható állam jóvoltából különféle kedvezményeket élvez, addig a kis ipar ilyen kedvezményekre nem számíthat.

Pedig Magyarországon a kis iparosok nem megvetendő számmal vannak s nem kevéssel járulnak az állami terhekhez.

Elvégre belátták az intéző körök, hogy a kis iparon is kellene segíteni.

A kereskedelmi miniszteriumban pár nap előtt Dani el Ernő miniszter elnöklété alatt értekezlet volt a kisipari hitel szervezése tárgyában. Az értekezleten a kormány részéről jelen voltak a miniszteren kívül Vörös László államtitkár, Kvassay miniszteri tanácsos, Hunfalvy miniszteri titkár, dr. Andor Andre segédfogalmazó, mint előadó és Wittenberger számellenőr, a pénzügyminisztérium részéről Papp Elek osztálytanácsos, a Hazai Szövetkezetek Központi Hitelintézete részéről gróf Károlyi Sándor, Hajós József, Hevesi Ödön, Bernát István; a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Részvénytársaság részéről Cserna Lajos, Madari Gábor, Kreutzer Balázs, Császár József bizottsági tagok. Az első kérdésre az értekezlet tagjai egyhangulag konstatálták, hogy csakugyan a szövetkezés a legalkalmasabb mód a kisiparosok hitel igényeinek kielégítésére. A második kérdés volt, hogy a Hazai Szövetkezetek Központi Hitelintézete mily módokat mellett volna hajlandó új kisipari hitel- és egyéb szövetkezetek alakítását, valamint a meglevők közül, azoknak, amelyek arra hajlandók, felügyeletét és ellenőrzését kezébe venni. A Szövetkezetek Központi Hitelintézetének képviselői kijelentették, hogy az intézet azoknak a tőkeeszközöknek megfelelőleg, amelyek a kormány részéről rendelkezésére bocsáttatnának, hajlandó volna, egyelőre szerényebb mértékben is, mint a kormány megbízottja, munkába venni az ipari szövetkezetek és különösen a nyers anyagbeszerző szövetkezetek megalakítását, oly módon azonban, hogy e nagy nehézséggel járó munkában az előálló vesztesége-

kért a kockázatot egyelőre magára nem vállalhatja. A hazai ipartestületek központi bizottságának képviselői köréből az az óhajtás merült fel, hogy a kisiparosok részére külön intézet szervezendő; remélik, hogy egy fővárosi intézet minden kormánygarancia nélkül, tehát a kockázat elvállalásával, csupán bizonyos kedvezmények elnyerése mellett, hajlandó lenne a kisiparosok hitelét az egész országra nézve szolgálni; ha nekik erre idő engedtetik, e tárgyban részletes előterjesztést tesznek. Hosszas eszmecsere után Dániel miniszter megköszönvén a megjelenteknek a becses információkat, amelyeket ez alkalommal nyert, kijelenti, hogy addig is, amíg a hazai ipartestületek központi bizottságának kiállításba helyezett előterjesztése beérkezik, a tárgy további részleteibe nem bocsátkozik, de már most megjegyzi, hogy téves az értekezleten felmerült az a nézet, mintha bárki is a kisiparosokat hitelszükségeik kielégítése körül a gazdasztálynak mintegy alá kívánna rendelni, mert bármely intézetre bizassék is a hitelszükségeik kielégítése, nem is említve azt, hogy az intézet, amely e célt szolgálná, a kormány felügyelete alatt állana, másfelől az illető intézet alapszabályaiban is lehetne garanciáról gondoskodni az iránt, hogy a kisiparosok hitelszükségeik kielégítése mint különálló cél honoráltassék.

A kisiparosok hiteltelge — mint a lapok írják — eredménytelenül végződött. A kisiparosok ugyanis nem tartották elfogadhatónak a minisztérium javaslatait s kimondták, hogy eredeti kívánalmaikhoz, nevezetesen egy külön iparhiteli pénzüzetet létesítéséhez továbbra is ragaszkodnak.

Ezt a kívánalmat mi kisiparunk érdekében egészen jogosnak tartjuk. (=)

Színházi hét.

— Reflexiók. —

Előre kell bocsátanom, hogy a »Sötét titok« számra fentartom a rendes, »Színház« rovatát, hogy most szabadon foglalkozhassam a Világos titokkal: mért nincs színházi publikum?

Tény, hogy a millenium még mindig ott rémlik a színház-ügy hátterében. Mert igaz, hogy az intelligenciának nagy része már régen idehaza van a kiállításból, de a ki csak egy hétig is volt hozzá szokva ahhoz az izgalmas, pikáns szórakozáshoz, a mit az ünnep főváros nyújthat, azt legcsekélyebb részben sem kárpótolhatja azoknak a szórakozásoknak egy (itt vidéken) aránytalanul fogyatékos nem: a színház. Nem akarom vitatni, mennyiben tartozik a műveltséghez, hogy valaki megnézze a fővárost, de határozottan nagy befolyással van a főváros látása a félművelt, mondjuk, nyárspolgárok lelkületére.

A vidéki előadásokat, bigyják meg uraim, a nyárspolgárok élvezik igazában, közvetlenül. Kidomborodik és érvényesül előttük a színészek minden legjelentéktelenebb előnye is. Ők a leghűségesebb publikum . . . És mikor egy nyárspolgár egy fővárosi színházban néz végig egy előadást, mikor felnyílik a szeme, akkor többé nem tudja meglátni a vidéki színpadot. Nagyon kicsinek tetszik neki — hiszen a fővárosi egymaga egész látványosság hozzá képest. Természete az embernek: hogy, ha egy dolognak a non plus ultráját látta a közép-szerű sokkal nagyobb visszahatással van rá, mint maga a kezdetlegesség! De hiszen mi, a kik intelligens és belátó embereknek tartjuk magunkat, ha vidéken látunk viszont egy darabot: legföllebb a nagylelkű méltányosság érzetével távozunk az előadástól.

Nem kockázatok tehát kétes megjegyzést, ha azt mondom, hogy a közönség műizlését a millenium egy kissé megvesztegette, vagyis inkább egyoldalúvá tette a mennyiben csak a superlativus iránt maradt meg az érteke. Hiszen emberi gyöngeségünk, a telhetetlenség: minden élvezetes, jódologból maximumot! . . .

Ha tehát azok a kik fenn voltak a milleniumon, a színházat az unalmas szórakozás paradoxonjának tekintik — érthető. De mit szólunk azoknak a közömböségérői, a kik nem voltak fent a kiállításon? . . .

— Hja, hiszen a meleg! a meleg! . . . No meg aztán, ha valaki megbocsáthatta magának azt a mulasztást, hogy a milleniumot megnézte; egészen természetes, hogy nem nagyon veszi lelkére a színház sorsát.

Tény az is, hogy a repertoire nem eléggé változatos, és hiányos, csupa muzeumi régiségekből van nagy ügyfél bajjal összetákolva, de ha egy

kicsit körültekintünk be fogjuk látni, hogy ez nem egészen az igazgatóság izlésén és szakértelmén mulik. Pro primo: a dramaturgia most toto orbi terrarum meg van halva; az egy két újdonság pedig, a mely a sirján kikelt, nálunk megbukott valamennyi csufondárosan. A temetésükön — a mikben bizony-bizony nagy részük volt Thalia papjainak is — t. i. a második előadások már alig akadt, a ki hozzájáráljon a végtisztességhez.

Különbön a jellemzésükre legyen elég az a tény, hogy közülök a »Goldstein Számi« haldoklik legtovább és a legnagyobb részvét mellett.

A mi a jó repertoire-darabokat illeti, azoknak az előadásához vagy pénz kell, vagy személyzet, vagy mind a kettő és ha egyik sincs — quid tunc! . . . Mit tegyünk! . . . azaz mi tudunk mit tenni: nem megyünk előadásra.

Pedig hát a társulatnak vannak tagjai, a kik jóval fölül állanak a vidékiesség niveauján, de hát mit érnek ők — közönség nélkül . . .

És most mindezekből levonhatjuk e következtetést: ki a hibás: a közönség-e, vagy a színészek?

Ha igazságos akarnék lenni, azt mondanám, hogy mindkettő, ha igazságtalan: hogy egyik sem. Mivel azonban részrehajlónak kell lennem (ez ugyanis középút az igaz és a nem igaz között), részrehajlatlanul kell kimondanom, hogy az igazgatóságának tényleg nincs igaza, a közönségnek pedig no a közönségnek mindig igazsága van de nagyon kényelmes igazsága.

Hogy hát voltaképpen mért is nem tud prosperálni ez a malicziózus szintársulat, annak nem akad gazdája sem az élő, sem az élettelen körülmények között. Biz ez sokkal »sötétebb titok« a mint a milyen világosnak gondoltuk . . .

A repertoire rossz, az előadás még rosszabb — de a felső fokba aligha nem a közönség részvétlensége kerül.

Sapristi! — hogy letértem a gyalogutról, hisz' a heti előadásokról, a mikről voltaképpen is beszélnem kellene, még csak egy kulktot sem szóltam. Igaz, hogy a heti előadások számát bizvást összeszámálhatnám az öt ujjamon, sőt nem is volna szükségem mind az ötre, sőt még jobban mondvá egyre sem; mert az előadás csak akkor előadás, ha közönség előtt megy végbe. Közönség pedig — no, ne legyünk unalmasak! . . .

Hétfőre végre-valahára sok luza-vona után megérkezett a »Nő-emancipáció«. Kedden pedig újra megcsendültek a »Selyem Ágnes« rimei, csak az volt a kár, hogy visszhangzottak is. Szerdán városunk nagy szülőttének a darabja került színre, s a hatás, mondhatom hasonlíthatatlanul nagyobb volt, mint a közönség.

Igazán élvezetes estét nyújtott a »Szultán«-nak csütörtök esti előadása S. Áldor Juliskának és Forrai Ferikének egymással versengő kedvessége révén, csak a közönség lett volna szíves tudomást venni róla.

Van szerencsénk különben fölfedezni Forrai Ferikét, a kit már emberemlékezet óta nem láttunk a színpadon, pedig igazán igyekezettel szolgál rá azokra a tapsokra, a mikben sokkal jobban fukarkodik az igazgatóság, mint a közönség.

Viky.

A termés.

Nagyvárad, július 26.

Megindult a munka. Aratók csoportja száll ki mindenütt a túltömött vasuti kocsikból és az arany kalásztól ékes rónaság csak úgy önti a kereszteteket.

A földművelő gazda arcáról leragyo a megelégedés, mert egész évi fáradságos munkája nem maradt jutalmazás nélkül, de ugyanakkor, midőn a hozam felett gyönyörködik, nagyot sóhajt, mikor a lapokból olvassa az árjegyzéseket.

Az árpa, a buza, a rozs rendkívül alászállott értékében, a kereslet is ehhez a hullámmáshoz van kötve.

Adtál uram Isten áldást, de nem tudjuk értékesíteni; pedig a hitelezők, a közterhek végrehajtói alig várják már, hogy pénzzé tegyék a gabonát.

Vajjon mi lesz az eredmény, ha lezárjuk az év gazdasági számláját, az egyenleg melyik oldalra esik; magunk se tudjuk.

Nagyon szép az a lelkesedés, mely ezer éves

ünnepünk alkalmából megnyilatkozott, de sokkal szebb lett volna, ha a gazda, a kereskedő azt a sok lélekemelő dolgot olyan pénzen láthatta volna meg, élvezhette volna végig, mely nem váltó, vagy jelzáloghitel révén jutott a tárczájába.

A kiállításigazgató a nagyváradai iparoscsoporthoz vezetőjének: Bertsey György ipartestületi elnöknek azt mondta volna, hogy csodálkozik, miszerint Nagyváradról és általában Biharmegyéből csak az iparosok tekintették meg eddig a kiállítást figyelembe vehető számban, pedig az igazgatóság rendkívül nagy kedvezményeket biztosít a csoportos felrándulóknak.

Ere a kijelentésre röviden csak azt mondhatjuk, hogy a nagy kedvezményeket köszönjük ugyan, de mit érünk mi azzal, ha azt sem vehetjük igénybe.

Nagy pénz egy filér is, ha nincs.

A vidéki kereskedelem teljesen stagnál, mert az őrszekuporgatott forintokat elvitték a székesfővárosba a kiállításra; a mezőgazdaság meghozta ugyan a termést bőven, de nincs aki megvegye, nincs, aki megfizesse; a sertésállomány kiveszett, tehát a tengerinek sem lesz ára.

Ilyen körülmények között a kiállítási igazgató urnak nincs mit csodálkozni azon, ha csak az iparosok és ezeknek is csak egy tehetősebb része vette, vagy veszi igénybe azokat a bizonyos kedvezményeket.

Nagy szolgálatot tett volna a kiállítás igazgatósága, ha programjába vette volna a kiállítás tartama alatt a vidék nagyobb központjainak ismeretét is; kedvezményeket biztosított volna a kiállítás látogatóinak, hogy ne csak ott a területen, de valóságban is megismerhessék az ország pártolására érdemes gyűpontjait és ezen szolgálatok révén miniket vidékieket is azon kellemes helyzetbe juttatott volna, hogy kereskedelmi és ipari forgalmukat nem kellett volna 5—6 hónapra megakasztani és azokból a milliókból nekünk is jutott volna legalább annyi, hogy felszállítsuk oda a központba, a kiállításra.

Mi viszont azon csodálkozunk, hogy a mostani pangás mellett még meg van a mindennapi kenyérünk és attól tartunk, hogy az országos fény, dicsőség és bő termés mellett a télen hatványozódni fog az éhezők és didergők száma!

A Szigligeti-társaság felhívása.

Mindössze pár éve annak, hogy Nagyvárad íróemberei megteremtették azt a tiszteletre méltó társaságot, mely rövid fennállása óta valósággal üdítőleg hatott a nagyváradai társadalom szellemi életére.

Ezen kívül a tehetségek buzdításában is elismerő működést fejt ki, legközelebbi ülésében is négy pályadíjat tűzött ki, melyekre vonatkozólag a következő felhívás bocsátotta ki:

Pályázati felhívás.

A »Szigligeti Társaság« ez évi közgyűlésének határozatából ezennel a következő pályadíjakat tűzi ki:

1. *Kétszáz koronát* a társadalmi tudományok köréből vett dolgozatra, melynek terjedelme azonban egy és fél nyomtatott ívnél többre nem terjedhet;

2. *Száz koronát* eredeti (prózai) elbeszélésre, mely lehet vig, komoly, történeti, vagy bármily más tárgy; terjedelme azonban legfeljebb egy nyomtatott ív lehet;

3. *Ötven koronát* eredeti tárczaszerű dolgozatra, (rajz, genrekép).

4. *Ötven koronát* lyrai költeményre.

A pályaművek tisztán és idegen kézzel leírva, a nagyobb dolgozatok pedig ezenkívül bekötve és lapszámozva l. 1896. évi október hó 31-ik napjának déli 12 órájáig küldendő be, R á d I Ódón társelnökhöz N.-Váradra jelíges levélkével együtt. Később beérkező pályaműveket a társaság figyelembe nem vesz.

A pályadíj nyertes művek a Társaság tulajdonába mennek át, amely azokat fölolvassó ülésein vagy évkönyvében felhasználhatja. Szerzők a Társaságtól kikerendő engedély nélkül műveiket nem közölhetik, s azokkal egyáltalán nem rendelkezhetnek. Apályázatokban csak a „Szigligeti-Társaság” rendes alapító és tiszteletbeli tagjai vehetnek részt.

A pályázat eredményét az 1897. évi rendes közgyűlésen hozzuk nyilvánosságra.

Nagyváradon, 1896. július 22-én.

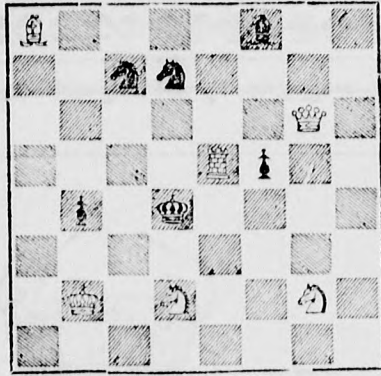
a „Szigligeti Társaság” választmányának nevében
 Dr. Adorján Ármán társ. titkár. Rádl Ödön társ. elnök.

Heti sakszemle.

Rovatvezető: **Gesztési Ödön.**

51. feladvány.

Schuster Zsigmond, Budapest.

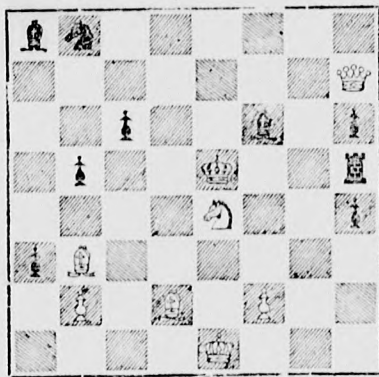

Matt a 2-ik lépésre.

52. feladvány.

Schiffer Vincze, Bécs.

A „Giornale di Sicilia” feladvány-versenyén II. díjat nyert.

Matt a 3-ik lépésre.

59. játszma.

Szicíliai játék.

Játszották a levelező-versenyen.

Konyovits, Vukovár. Sütő, Budapest.

1. e2-e4	c7-c5
2. d2-d4	e5-d4
2. c2-c3*)	d4-c3

*) A helyes folytatás H g1-f3, világos támadása nem ér föl a gyalogvesztéssel.

4. H b1-c3	e7-e6
5. F c1-e3	F f8-b4
6. V d1-d4	b4-c3+
7. V d4-c3	f7-f6

Sötét tapintattal védekezik.

8. F e3-c5	H b8-c6
9. F c5-d6	H g8-e7
10. F f1-e2	0-0
11. H g1-h3	B f8-f7
12. f2-f4	b7-b6
13. B a1-d1	F c8-b7
14. f4-f5*)	V d8-e8

Hibás manőver kezdete, melyet sötét előnyösen meghiusít.

15. H h3-f4	e6-f5
16. 0-0	H c6-e5
17. F d6-e5	f6-e5
18. V c3-e5	F b7-e4
19. B d1-d6	V e8-c8!

Világos hiába forszirozza a támadást, ellenfele részen van és hozzá 2 gyaloggal erősebb.

20. B f1-d1	H e7-e6
21. V e5-b5	H c6-a5!
22. B d6-d7	B f7-d7
23. V b5-d7	V c8-c5+
24. K g1-h1	V c5-e5
25. b2-b4	V c5-f4
26. b4-a5	h7-h6
27. F e2-d8	b6-a5
28. B d1-f1	V f4-e5

29. B d3-c4+	K g8-h8
30. F c4-f7	V e5-b2
- Világos bátran föladhata a játékot.
31. B f1-g1	B a8-b8
32. V d7-a7	K h8-h7
33. F f7-b3	B b8-c8
34. V a7-b6	V b2-d2
35. F b3-d1	F e4-g2+
36. B g1-g2	V d2-d1+
37. V b6-g1	V d1-f3
38. V g1-a1	B c8-c7
39. h2-h3	B c7-d7
40. K h1-h2	V f3-f4+
41. K h2-h1	B d7-c7
42. V a1-g1	g7-g5
43. B g2-f2	B c7-c1
44. B f2-f4	B c1-g1+
45. K h1-g1	g5-f4
46. K g1-g2	K h7-g6
47. K g2-f2	K g6-g5
48. K f2-f3	h6-h5

Világos föladata.

Megfejtések.

45. feladvány. Kelemen Józseftől.

1. V d4-b2.

46. feladvány. A. G. Fellowtól.

1. V b2-c1.

A nürnbergi sakkverseny.

Ez a nagyfontosságú torna, melynek egyes fázisait feszült figyelemmel kíséri a sakközönség, július 19-én nyílt meg ünnepélyes gyűléssel és a megjelent mesterek bemutatkozásával. Ekkor miunket, magyar sakkistákat fölöttébb érdeklő eset adódott elő. Konstatálták, hogy, a részvételre jelentkezett mesterek mind együtt vannak az angol Burn kivételével, kit miután a záros idő eltelt, visszalépetteknek tekintettek, és helyébe a jelenlevő, de tulajdonképpen az eisenachi főversenyre igyekvő Charousek Rezsőt vették be.

Charousek még nem ugynevezett általánosan elismert sakkmeister, mert hisz ez lesz első nagyobb szereplése, — de azért kiváló tehetségű és ambíciózus játékos, kibén, azt hisszük, sem a jury bizalma, sem mi nem fogunk csalódni.

Igazán szinte kevély öröm tölt el, hogy a magyar sakközönség zászlaját messze földön idegen

népek összesereglett matadorai közt oly jeles fiatal erők lobogtatják, mint a milyen Maróczy és Charousek.

A tulajdonképeni mérkőzés 20-án kezdődött. A megjátszott turnusokról jövő számunkban áttekintő kimutatást közlünk, addig a már meglevő eredményről a következőkben számolunk be.

I. forduló: Nyert Schifffers-Albin; Lasker-Porges; Janowski-Marco; Steinitz-Schalopp; Csigorin-Winawer és Charousek-Showalter ellen. Remis: Walbrodt-Schlechter, Tarrasch-Maróczy, Blackburn-Teichmann. Szabad Pillsbury.

II. forduló. Nyert: Csigorin-Blackburne; Steinitz-Teichmann; Janowski-Winawer; Walbrodt-Schalopp; Maróczy-Porges; Lasker-Schifffers ellen. Remis: Marco-Albin, Schlechter-Pillsbury, Showalter-Tarrasch. Szabad Charousek.

Huszár.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
 Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

910-896 sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közteszi, hogy a n.-várad kir. törvényszék 1896 évi 7617 sz. végzésével Polg. Takarékpénztár felperes részére Grósz Ignác alperes ellen 220 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 349 frtra becsült ingóságokra a nagyvárad-városi kir. járás-bíróság ad 2284-96 számú végzésével az arverés elrendeltetve, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Kossuth-utca leendő megtartására határidőül 1896. évi július hó 28-ik napján délelőtt 11 órája tűzték ki, a mikor a bíróság lefoglalt szobabútorok s egyéb ingóságok a legelőbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szűk ég esetén becsőron alul is el fognak adani.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítettséghez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás koráblan eszközölhetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az arverés megkezdésig alulírt kiküldöttnek vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetmények a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1896. évi július hó 6-ik napján.

Csathó Jenő,

kir. bir. végrehajtó.

LEBOVITS RUDOLF és Társa
 Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitűnő szabásu **férfi-öltönyöket, felöltöket**

a legegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készítünk saját, modernszerűleg berendezett műhelyünkben.

A legszolidabb, szabott árak.

Minden szezonban gazdag választék.
 Bélás külföldi szövetekből.

Értesítés
a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

Kádár és Kiss

czégnak adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel
Lázár és Verzár,
 a borszéki borviz kutkezelősége.

Rendkívüli kiárusítás mosókezelésekben
SZANDICZ ADOLF áruházában
 Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel:

Francia atlas-satin
 Francia piquet
 Francia carton
 Francia battist
 Francia dellein
 Szerb vászon

fél ában.

Ruhakelmék 50% olcsóbban, mint rendesen.

943 6-0

Confectiók mélyen leszállított áron kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.

H O N I I P A R I

A női szépség

kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű cégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, fűtőza, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készítettnek.

Megrendelések mérték után is 24 órán belül eszközölnetnek.

Első magyar orvosilag elősmert mértékű gyár.

H O N I I P A R I

NAGYVÁRAD-SZÖLLÖSI

GÖZSÖRGYÁR

forgalom megnyitási jelentése.

Van szerencsénk tudatni, hogy a

Nagyvárad mellett fekvő P.-Szöllösön

ujjonnan épített sörfőzdeinkben a forgalom folyó évi augusztus hó 2-án megkezdődik, a mikor is a kváló minőségű, megfelelő erősen főzött és kitűnően érlett

Márceziusi és László-sört

áruba bocsátjuk.

Megrendelések úgy hordók, mint palaczkokban (ládánként 50 palaczkjával) közvetlenül gyárunkból, vagy esetleg Nagyváradon a nagypiacz-téri Kereskedelmi-palotában levő városi irodánk utján, haladéktalanul pontosan eszközölnetnek, Nagyvárad városában házhoz szállitva.

Kérve a mielőbbi és minél számosabb szives megbizásokat, maradunk

kiváló tisztelettel

Nagyvárad-szöllösi gőzsörgyár.

986 3-6